

UN MÓN TENYIT DE PAU. UNA EXPOSICIÓ ITINERANT, INTERNACIONAL E INTERCULTURAL DE PLÀSTICA INFANTIL

Gloria María Abarca Obregón i Said Bahajin (Cursant el Doctorat en Estudis de Pau, Conflictes i Desenvolupament, Universitat Jaume I, Castelló, Espanya). Gener 2011. (glomamex@gmail.com, saidbahajin@gmail.com) <http://www.unmundotenidodepaz.com/>

Hi ha projectes que quan sorgeixen mai se sap el procés que tindran, encara que definitivament un projecte que duri a través del temps i de la distància, necessita dedicació, treball de persones i sobretot molt amor.

Un Món Tenyit de Pau és un d'aquests projectes que es caracteritzen per la seva permanència i màgia. Els qui han participat en ell des de la seva creació fins a la seva coordinació han pogut viure i veure els seus efectes en els nens, nenes, professors, diplomàtics i comunitat participant, perquè com ha dit un dels seus autors és un projecte que va sorgir del cor per arribar al cor dels altres.

És important assenyalar que Un Món Tenyit de Pau ha permès a infants de diferents edats, cultures, creences i continents unir-se i treballar pel mateix objectiu, compartint il·lusions i esperances d'un futur millor. A més és un projecte que va servir als mitjans de comunicació, diplomàtics i professors per escoltar als infants i aprendre d'ells i elles, donant-los l'oportunitat de ser actors i autors i no només receptors del què els ensenyaem com adults.

És un projecte dissenyat per a ser un espai de trobada entre persones de diferents països, i d'aprenentatge a través dels dibuixos realitzats per menors, que ens ensenyen que la pau és un procés que demanda la participació de tots els components de la societat sobretot d'ells, els infants, que fins a avui, a molts llocs del món no gaudeixen dels seus drets primordials, com el dret a la vida.

Per això, necessitàvem un projecte com Un Món Tenyit de Pau que ens mostra una visió del món a través de la mirada dels infants, qui s'expressen a través de la pintura, com ho mostren les següents frases que acompanyaven algunes de les pintures pertanyents a l'exposició:

"Parlar de la pau resulta repetitiu, s'escolta tant que és difícil explicar-la. De vegades al veure algun paisatge he sentit dintre meu, tranquil·litat i he pensat... estic en pau!, altres vegades he vist jugar amistosament a alguns nens i he pensat... estan jugant en pau! Però, què és la pau?..." Mario Alberto, 11 anys. (Mèxic)

"Amb el meu dibuix vaig voler dir que mà a mà es construeix la pau del demà" Asmae A, 11 anys (Marroc).

Un Món Tenyit de Pau és la creació de quatre professors: Said Bahajin (Marroc), Gloria María Abasta Obregón (Mèxic), Verónica Baltazar Ruiz (Mèxic) i Bienvenida Sánchez Alba (Espanya), i així com de la cooperació i treball de les coordinadores dels altres vuit països participants, que han mostrat un gran professionalisme aportant moltes idees positives al projecte.

Aquest projecte es va iniciar gràcies a l'oportunitat d'intercanviar experiències entre 34 professors de 14 països diferents, en una Beca atorgada pel Ministeri d'Educació i Cultura d'Espanya a l'any 1999, la durada del qual va ser de dos mesos. Tres professors ens vàrem conèixer en aquell moment, dues professores de Mèxic i un professor del Marroc, qui posteriorment a la beca continuem en contacte compartint l'experiència i idees.

Al principi el contacte es va quedar reduït entre els tres professors però més tard decidim incloure als nostres alumnes perquè tinguessin un espai d'expressió entre ambdues cultures, ja que difícilment entre ells podien arribar a conèixer més a fons les tradicions i costums de la cultura marroquina i la mexicana. Nosaltres com els seus professors podríem parlar-los d'ells, però era important no limitar l'activitat només al grup, o a la nostra escola, de manera que va sorgir la idea de fer un intercanvi entre ells, i què millor alguna cosa que sorgís de les seves inquietuds.

Es va pensar llavors en una exposició itinerant, que pogués trencar amb aquestes fronteres imposades, i formés vincles d'unió a través d'elements comuns com és la infantesa i professors preocupats per un món millor; sorgint així el projecte "Nens pel món" projecte que abordaria en cadascuna de les seves edicions l'àmbit de l'educació en valors, a través de la visió dels infants; expressant-se per mitjà de diferents àrees de creació com: la pintura, la música, el teatre, escriptura, etc. Així com integrar la visió de les zones rurals, urbanes i indígenes de cada país. Projecte que fins al moment ha quedat en aquesta fase titulada "Un Món Tenyit de Pau"

Un Món Tenyit de Pau és un la primera etapa on la temàtica que s'ha abordat és "La Pau" i el seu mitjà d'expressió ha estat el dibuix, en la que menors en edat escolar compresa entre els 6 i 13 anys podrien participar elaborant el seu dibuix plasmant la seva visió d'aquest valor, i donant-nos a conèixer no només la seva concepció de pau, sinó part de la seva visió del món. L'objectiu principal seria presentar els treballs realitzats per nens i nenes de diferents països del món, perquè entre ells i elles coneguin diferents formes d'expressar la pau afavorint el bon enteniment entre els pobles i les cultures.

Sobre el dibuix: *"La pau és per a mi, com un colom que vola sobre els colors de les banderes dels països, que actualment estan en guerra, per a produir la unió entre ells, i en aquest quadre ja podem veure la unió de colors, com si fos que aquests països ja es troben units i el món en plena pau"*. Rafael Alberto Barreto Aquino. Edat: 13 anys. Col·legi Anglo Americà. Curs: 9º d'Educació Escolar Bàsica. Lloc: Ciutat de l'Est. Data d'elaboració: Abril del 2002. País: Paraguai. No reproduir les imatges sense autorització.

Aquesta exposició pretén viatjar pels cinc continents, està dissenyada de forma sumatòria, és a dir, cada país exposa les seves obres més les obres de cadascun dels països que l'han precedit. Això implica que l'exposició va creixent, pel que actualment són 66 obres pertanyents a 11 països les quals la componen, (Marroc, Mèxic, Espanya, Perú, Colòmbia, Paraguai, Estats Units, Guatemala, República Dominicana, Bolívia, Brasil). El projecte es va iniciar en el 2000 i la primera exposició es va portar a terme el juny del 2001 a Marroc, viatjant posteriorment a Mèxic a finals del mateix mes i en el 2002 es va inaugurar per primera vegada a Espanya. La Fundació Casa Amèrica a través de la seva Aula Iberoamericana, es va encarregar de coordinar el projecte en els altres països participants. Aquesta coordinació va durar fins a maig del 2003, per a retornar de nou a Espanya, Colòmbia, Mèxic i El Marroc amb l'exposició formada per 66 pintures.

Espanya

L'elecció de les pintures s'organitza i es realitza a cada país, sota el suggeriment de paràmetres democràtics i equitatius, sent actualment tres pintures les quals s'inclouran per a permetre la incorporació d'un major nombre d'obres i països. Esperant al nou país a integrar-se que és Burkina Faso –i l'etapa d'Espanya a Castelló.

El procés s'inicia a l'aula amb la motivació del professor o la professora perquè cada estudiant expressés lliurement com sent la pau. Cada dibuix és acompanyat d'una llegenda annexa, on el participant expressa per quina raó va realitzar el seu dibuix d'una manera i no d'una altra, tractant que l'autor expliqués als adults la seva obra, no que l'adult interpretés la seva obra. Al mateix temps, s'intenta cobrir la diversitat de cada país, a través de la seva zona rural, urbana, grups indígenes o infants amb capacitats diverses.

Un dels principals objectius de l'exposició és observar que a través del coneixement de l'altre es pot generar la tolerància, i en general els objectius del projecte són els següents:

- 1.-Fomentar l'educació per a la pau a través de l'expressió plàstica entre els diferents pobles i cultures dels cinc continents.
- 2.-Crear llaços de cooperació entre alumnes i professorat del propi país i entre alumnes i professorat dels cinc continents.
- 3.-Estudiar i valorar com es concep i manifesta la pau d'acord a les diferències educatives de les diverses cultures, país, sexe i edat per a així promoure una educació per a la pau des del coneixement, la comprensió i el respecte a la diferència entre els pobles.

Per a l'exposició les principals activitats que es realitzen són:

- Contactar amb els països i coordinador del país (no hi ha contractació, és de lliure participació i auto gestionada, ja que no compta amb finançament, però de la qual s'obté un gran pagament emotiu i satisfacció professional).
- Invitació a participar en l'exposició a les escoles.
- La participació dels nens i nenes és d'una peça clau en aquest projecte, ja que és un projecte de contacte, pel que la presència d'ells és indispensable. No obstant això, a cada país es va donar de manera diferent.
- Contactar amb les ambaixades dels països participants, per a comptar amb un representant durant l'acte inaugural i si és possible comptar amb la presència d'altres ambaixades per a promocionar el projecte.
- Tractar de comptar amb mitjans de comunicació perquè es tingui cobertura de l'esdeveniment.
- En la majoria de les presentacions de l'exposició va ser de manera interactiva i amb una important població infantil, participant en la realització de la seva pintura, o en tallers de música, expressió corporal, pintura amb plastilina (massilla) etc. i altres activitats realitzades durant la presentació de l'exposició.
- Videoconferències internacionals per a poder propiciar el contacte entre els infants dels diferents països es van organitzar en els dies d'inauguració, en la qual participaven al mateix temps diferents països. Podem parlar de les experiències de: Espanya- Mèxic, Perú-Mèxic, República Dominicana-Espanya, Perú-Colòmbia i República Dominicana.

*Senora Maria Dolores Callejon de Manos Unidas
juno con el delegado del ministerio de educacion
en Chaouen el dia de la inauguracion de la exp
y representante del proyecto en Marruecos*

Fotografies del Marroc i Perú.

Fins ara podem resumir els resultats parcials d'Un Món Tenyit de Pau en els següents punts:

- Onze països participants, 290 el total d'escoles, 575 professors i 55,500 el total d'alumnes en el període del 2001 al 2004 .
- Compacte audiovisual: amb fotos de cada dibuix i de cada text ordenats per ordre cronològic de la visita de l'exposició als països participants.

- La participació de la UNESCO a través d'UNICEF, dedicant un article a l'exposició en la seva revista *Enrédete*.
- L'enviament d'un escrit a l'ONU signat per alumnes de les escoles participants, professors i coordinadors en la qual es demanava per la pau a Iraq, signatures que van ser enviades al representant de l'ONU.
- La participació en l'informe de Mid-Term Sobre la dècada Internacional per a una cultura de la pau i no-violència per als infants del món (2001-2010).
- Guanyar el II premi Ciutat de Castelló per la Pau 2009 .

Educació per a la pau i la pintura:

El concepte de pau que es va reflectir en les pintures era sobretot el què ells i elles viuen en la seva quotidianitat com a pau, com allò en la qual ells estan immersos, expressant la seva visió a través d'ells mateixos, permetent una construcció més àmplia del concepte, com un procés del com forma part, on la diferència està en l'actuar i fer, convertint-se en constructors de la pau en l'acció i no només en els ideals.

"Perquè la pau és una Bella flor, la dedico a tots els amics del món"
Ahmed El Ebass. Edat: 9 anys. Col·legi Agrupat Tasmilt. Curs: 2º d'educació primària. Lloc: Chaouen. Abril del 2001. País: El Marroc

"En el meu dibuix vaig voler dir que cal respectar a les persones, als animals i a les plantes"
Tobias Marcos Santiago. Edat: 7 anys. Col·legi Una Ilum a la Muntanya. Curs: 3º d'Educació Primària. Lloc: Latuvi, Estat de Oaxaca. Juny del 2001. País: Mèxic.

Permetent a l'exposició construir un concepte de pau positiva entre tots els seus participants, com alguns participants externs van deixar reflectits en els seus comentaris:

"Allò primer és el què els nens em comunicaven. Jo sentia la veu dels nens a través de la seva plàstica, podia independentment que la seva pintura no era una pintura o un dibuix que el mestre no li estava indicant com fer-lo, sinó que sortia des d'ell. Això ho va fer més pur, això ho va fer més autèntic. Llavors tu podies sentir quin era realment el sentiment dels nens... La pintura de Colòmbia, la qual deia <per a mi la pau és poder anar a fer pipi i no tenir por>, em va meravellar i em va impactar alhora, era forta per a mi. També els nens que posaven la pau com alguna cosa molt bonica, em donava, em donava la sensació que potser, ells somiaven això, ho veien lluny. També com el de la Chichigua (Guatemala) que era difícil d'interpretar per a una nena, perquè potser si tu només escoltes el text, fins i tot per a mi era difícil, però era veure que si no aturen la pau, sinó l'agafen, si no la poden sostenir, se'ls en va, llavors era com aquesta necessitat d'atrapar-la, de quedar-nos amb la pau a les mans. Aquesta em va impactar molt"
Cruz María Dotel, coordinadora de la República Dominicana.

"Per això, els joves artistes, no només han pintat la pau, també, breument i amb les seves paraules, en una fulla annexa, ens han explicat el perquè de la seva pintura, perquè entenguem millor com ells i elles reben els valors que des del món dels adults els estem transmetent. Aquest és l'objectiu genuí i singular que pretén el programa de plàstica infantil: Un Món Tenyit de Pau." Bienvenida Alba, autora, Espanya.

“Doncs que tots els nens poguéssim donar la nostra opinió sobre la pau, i així doncs que la gent gran s’adonés que també els nens volem pau, i que sabem que hi ha guerres i que volem impedir-les... que diferents països pateixen més que nosaltres, És allò que si podem assolir que no és impossible, que si tots cooperem junts, podem fer un món millor en el que ja no hi hagi guerres, i que fins i tot a l’escola ja hem de començar a tenir pau, ja no cal barallar-nos ni discutir, cal parlar-ho tot, no cal fer-ho per la força ni res...” Alejandra Palacios, Mèxic

Això mostra que Un Món Tenyit de Pau és un projecte que pot dur el missatge de la pau que els infants transmeten en els seus dibuixos a tot el món, i permet constatar que conèixer a l’altre afavoreix al diàleg intercultural, on la pintura com a llenguatge, permet arribar al cor dels altres.

“Pensava i segueixo pensant que és un projecte que pot canviar moltes coses en els nens que seran els homes de demà. Crec que un nen d’EUA per exemple que va treballar al costat d’un altre nen d’un altre país, sigui el que sigui sobre la pau, sempre tindrà en la seva ment que són gent pacífica. Potser amb molts projectes així podem evitar molts conflictes en el futur, ara només ens toca pensar a nosaltres en la forma adequada perquè aquests nens segueixin en contacte entre ells després de la fase de l’exposició.” Said, Bahajin, Autor, Marroc.

Com autors del projecte podem afirmar que acompanyar a Un Món Tenyit de Pau en el seu desenvolupament ha estat un gran aprenentatge com esmenta Vicent Martínez Guzmán Director de la Càtedra UNESCO de Filosofia per a la pau a la Universitat Jaume I, a Castelló Espanya, *“Per a fer les paus necessitem educar-nos en tipus d’amor als altres com a nosaltres mateixos, com altres parts de nosaltres i nosaltres mateixos”* (Martínez Guzmán, 2005: 31), i tenim clar que amb els infants hem après que la pau no és només unes paraules que es diuen o unes lletres que s’escriuen, sinó uns sentiments d’amor i d’afecte que es transmeten a través dels nostres gestos i actes, que qualsevol persona pot sentir i transmetre, fins i tot els muts que no poden dir t’estimo, els sords que no poden escoltar et trobo a faltar i t’adoro, i els cecs que no poden veure somriures i flors.

Un Món Tenyit de Pau ens fa recordar qui som i potser faci als altres recordar qui són, que tots formem part d’aquest món, que l’actuar o no en ell forma part de la diferència. Tenyir un món no és només un ideal, és un verb que implica acció, on la pau pren la seva concepció positiva on l’èsser humà es pot desenvolupar de la millor manera i rescata la seva humanitat, la seva essència que estem interconnectats i formem part dels altres. Aquesta exposició és un clar mirall que reflecteix i consciència que el que passa a algú repercutirà en cadascun de nosaltres, on la pau és moviment, és vida, actuar, pensar i també pintar.

És aquest significat de la pau que un observa al visitar l’exposició Un Món Tenyit de Pau. Un significat que no estaria complet si faltés un dels dibuixos que formen part de l’exposició i que tampoc està complet perquè falten dibuixos d’altres països que esperem que visiti l’exposició. Per això, Un Món Tenyit de Pau és un projecte que necessita a tots els infants del món, igual que la pau és un sentiment que necessita a tots els cors del món.